

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 12. De Matrimonij Sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

proprijs? certè successio ex Pontificum, ac Episcoporum serie deducitur à Patribus, qui propriè sunt Sacerdotes. Sed nunc clarissimum Augustini testimonium accipe, quo hæresis tua in terminis damnatur. Libro enim XX. de Civit. Dei, c. X. sic Augustinus: *Erunt Sacerdotes Dei, & Christi, & regnabunt cum illis mille annis: non utique de solis Episcopis, & Presbyteris dictum est, qui propriè jam vocantur in Ecclesia sacerdotes: sed sicut omnes Christianos dicimus, propter mysticum chrisma, sic omnes Sacerdotes, quoniam membra sunt unius sacerdotis.* Quid hic dices Nifani? Augustinus Episcopos, & Presbyteros propriè dicit vocari, atque esse Sacerdotes. Voce propriè nominatim positâ, ut Sacerdotes proprios ab improprijs distinguat. Cui nunc par est credere? Augustino affirmanti, an tibi neganti? Nam tua professio est: *Propriè Sacerdotes nec esse, nec dici volumus.* Interim tu in toto libro nihil verius scripsisti de tua Lutherana ecclesia, quæ Sacerdotes veros non habet; eò quòd Lutherus, nec Episcopus fuerit, nec Episcopos secum traxerit, à quibus veri Sacerdotes consecrari potuerint: Et quod indè consequens est, nec veram Ecclesiam habetis: *Nam Ecclesia non est, quæ Sacerdotes non habet:* Sed in horum locum Superintendentes, & Prædicantes, larvas Episcoporum, & simulacra Sacerdotum obtrusistis, ut verè exclames cum Zacharia Propheta c. II. v. 17: *O Pastor & idolum!* Sensim vos Prædicantes populo persuadere poteritis, nec Angelos, nec Spiritus, nec Calites, nec inferos esse, qui jam Pontifices, Episcopos, & Sacerdotes, populo vobis applaudente sustulistis ex Ecclesia.

C A P V T XII.

De Matrimonij Sacramento.

Conjunctio viri cum femina tametsi in lege naturæ & Mosai-
ca intra contractum civilem constiterit, Christus tamen hoc
ipsum *Matrimonium* contractumque in lege Gratiæ ad *Sacra-*
mentum

mentum evexit, atque inde ex Christi institutione *Matrimonium* verè, & propriè *Sacramentum* est inter Christianos. Quemadmodum de eo planissimè Apostolus Epist. ad Eph. c. 5: *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia*. Et res manifesta etiam ex Lutheranorum principijs. Habet enim primo *Ritum externum*, id est, contractum visibilem inter virum & feminam, non qui contractus merè civilis & naturalis sit jam amplius, sed qui signum seu symbolum verè sacrum sit. Nam cum Apostolus dicit, *Sacramentum hoc magnum est*, pronomen *Hoc* demonstrativum referri debet ad id quod præcessit; at proximè præcessit illud vers. 31: *Propter hoc relinquet homo patrem, & matrem suam, & adheret uxori sue: & erunt duo in carne una*; Inde continenter vers. 32. subdit: *Sacramentum hoc magnum est*. Græcè *μυστήριον*, Syriacè *Arcanum*, Latine *signum rei sacre*, nempe in Christo & in Ecclesia, seu ut in Græco textu est *eis χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν*. Est enim Matrimonium repræsentativum conjunctionis Christi cum Ecclesia factæ in Incarnatione, quâ Christus visus est relinquere *Patrem* suum, postea etiam *matrem* suam *Synagogam*, ut *sponsa* suæ, Ecclesiæ videlicet Christianæ adhereret. Igitur sicut Matrimonium Adæ cum Eva, & cæterorum veteris Legis, erant signum futuræ illius conjunctionis Christi cum Ecclesia, ita Matrimonium novæ legis est signum conjunctionis jam factæ, ideoque à Christo institutum propriè dictum *Sacramentum*, conferens gratiam, & mutuam conjugum amorem, de quo supra tota Apostoli cohortatio: *Viri diligite uxores vestras*.

II. Habet deinde promissionem gratiæ infallibiliter annexæ, quam Apostolus 1. ad Timoth. c. 2. pluribus explicat, cum quatuor enumerat matrimonij Christiani bona, contra quatuor mala, quæ per hanc gratiam Dei evitantur: *Salvabitur*, inquit, *per filiorum generationem*, si *permanerit in fide* mutuo nimirum datâ, acceptâque gratiâ, & dilectione, & sanctificatione, cum sobrietate, quibus confirmati tutique reddentur à perfidia, odio, immunditia, & intemperantia. Quare Concilium Tridentinum sess. 24: *Gratiam, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indissolubilem unitatem confirmaret, conjugisque sanctificaret, ipse Christus venerabilium Sacramentorum institutor & perfector, suâ nobis passione promeruit, quod Paulus Apostolus innuit, dicens: viri diligite uxores*

TTT 3

vestras,

vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam; & seipsum tradidit pro ea. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

Habet præterea institutionem Christi Matth. 19: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Nec alia de causa Joan. 2. Christus ipse nuptijs interesse voluit, & insigni miraculo exornare, uti præter ceteros Augustinus in hunc locum docet. Quemadmodum & Apostolus 1. Cor. 7: *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit*; Et 1. ad Timoth. 4. monet hæreticos futuros, qui damnaturi sint matrimonium; Et Hebr. 13: *Honorabile conjugium* docet. Demum de his omnibus ita Concilium Tridentinum sess. 24: *Cum igitur Matrimonium in lege Evangelica veteribus connubijs per Christum gratiâ præstet, merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum sancti Patres nostri, Concilia, & universalis Ecclesia traditio semper docuerunt.* Nec inter Doctores, scriptoresque Catholicos alius ferè præter Durandum dissidet, qui Matrimonium æquivocè Sacramentum dici opinabatur.

Augustana vestra confessio, in re tanti momenti nihil meminit, duobus tantum Sacramentis contenta. Apologia Melancthonis institutionem quidem Matrimonij, & mandatum agnoscit, sed inter propriè dicta Sacramenta non admittit, quamvis aliquo modo Sacramentum dici posse agnoscat: homo ubique fluctuans, seu quòd tum nondum excocta esset tota hæresis, seu quòd Philologus ille, nec fidei, nec Theologiæ principia caperet. Lutherus lib. de capt. Babyl. Matrimonium prorsus rejicit esse Sacramentum, quod neque signum sit à Christo institutum, nec promissionem gratiæ habeat. Calvinus lib. 4. instit. cap. 19. scribit Matrimonio non magis convenire rationem Sacramenti, quàm agriculturæ, aut tonstrinæ, aut sutoriæ arti: ita homines illi ludunt & jocantur cum mysterijs fidei. Erasmus, quod, inquit, *mysterium, si viro uxor conjungatur? idem quotidie fieri videmus.* Quasi verò Baptismus, & Cœna, etsi quotidie administrantur, mysteria ob id esse desinant.

At verò, quàm longè alia sanctorum Patrum, Scripturæ, Traditioni, & Concilij inhaerentium sententia, & judicium? Ambrosius in commentario cap. 5. ad Eph. *Mysterij Sacramentum grande in unitate viri, & fœminæ esse significat.* Idem lib. 1. de Abraham. c. 7. ubi tractat conjugium contra legem Dei celebratum, non posse esse Sacramentum. *Qui enim, inquit, sic egerit, peccat in Deum, cujus legem violat, gratiam solvit: & ideo,*

idè, quia in Deum peccat, Sacramenti celestis amittit consortium. S. Leo Epist. 92. ad Narbonensem Episcopum, Unde, inquit, cum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, ut prater sexuum conjunctionem haberet in se Christi & Ecclesia Sacramentum; dubium non est, eam mulierem non pertinere ad Matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuisse mysterium. Chrysostomus in Epist. ad Ephesios ex Apostoli testimonio, Bene, inquit, dixit Apostolus: Magnum est hoc mysterium; Veruntamen ista allegoria dilectionem conjugalem non evertit. Et mox: Revera mysterium est, & magnum mysterium, relicto eo qui genuit, eo qui aluit, etiam eâ que peperit, adherere unum illi, qua antea neque visa sit. Ita prorsus Syricius Papa Epist. 1. c. 4. Innocentius I. Epist. 9. Cyrillus lib. 2. in Joan. c. 22, alijque innumeri, quos inter clarissimè Augustinus lib. 1. de Nuptijs & Concupisc. c. 10: Sacramentum nuptiarum commendatur fidelibus conjugatis, unde dicit Apostolus: viri diligite uxores vestras. Lib. de Sanct. Virginit. c. 12: Habent conjugia bonum suum, non quia filios procreant, sed quia thori fidem invicem servant, quia Sacramentum connubij non violant. Lib. de bono conjugali c. 18: In nostrarum nuptijs plus valet sanctitas Sacramenti, quàm fecunditas uteri. Cap. 24: Bonum nuptiarum per omnes gentes, atque omnes homines in causa generandi est, & in fide castitatis: Quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti. Quibus verbis satis distinguit Augustinus Matrimonium infidelium, à fidelium Christianorum; quorum postremum Sacramentum sit, secùs quàm infidelium fuerit. Quod ipsum etiam lib. de fide & operibus cap. 7. confirmatius asserit: In civitate, inquit, Domini, in monte sancto ejus, hoc est, in Ecclesia, nuptiarum non solum vinculum, sed etiam Sacramentum commendatur. Ac tametsi Matrimonium Adami & Evæ, & Patriarcharum connubia largo modo Sacramenta dicantur, quòd futuram Christi cum Ecclesia conjunctionem typicè designarint, non tamen propriè ut matrimonia Christianorum, Sacramenta fuerunt: quod cùm ex traditione, Concilijs, & Patribus constat, tum vel maximè ex definitione Ecclesiæ nobis indubitatum est, quæ est columna & firmamentum veritatis.

Caroli Magni testimonia.

Accedunt ad Patres Caroli Magni testimonia: Is libro 7. Capitularium cap. 80: Nulla mulier pertinet ad Matrimonium, in qua nuptiale

ptiale mysterium non fuerit. Quod haud aliud mysterium, & Sacramentum, quàm quod eodem libro cap. 363. *Legitimum* vocat conjugium à Patribus, & à SS. Apostolis traditum. Ad quam traditionem se quoque Concilium Tridentinum revocat. Eodem lib. Carolus c. 304: Notum sit omnibus, quod conjugium à Deo sit constitutum, & non sit appetendum causa luxurie, sed procreatione filiorum; & cap. sequenti: Sciendum est omnibus, & firmiter retinendum, quod hi qui uxores ducere voluerint, sicut eas castas, & incorruptas cupiunt invenire, sic ad eas casti, & incorrupti debent accedere, easque cum benedictione Sacerdotis, sicut in Sacramentario continetur, accipere; &c. Hic audis inter cætera Sacramenta de eo agi in Sacramentario, quem librum *Ritualem* seu *Agendam* nunc dicimus.

Huc accedit, quod ratio Sacramenti hujus fundetur in indissolubilitate Matrimonij quoad vinculum, de qua pluribus Bellarminus, & Theologi omnes. At verò Lutherus in cap. 1. ad Corinth. 7. & lib. de causis Matrimonij; Calvinus lib. 4. instit. c. 9. uti passim Lutherani, Calvinistæ, anabaptistæ Matrimonium quoad vinculum docent esse solubile. Secus longè Carolus Magnus lib. 6. cap. 63: *Hi vel hæ, qui uxores aut viros dimittunt, non nubant: sed aut continentes maneant, aut sibi met reconcilientur.* Idem cap. 87. ejusdem libri præscribitur. Rursum lib. 6. cap. 215. & Addit. 2. c. 20: *Matrimonium etiam ob causam fornicationis non est dissolvendum, qui alteram duxerit, adulter erit.* Lib. 7. cap. 55. *Vir ante viro & uxore, nemo eorum alteri copuletur Matrimonio; quod in utraque parte adulteri sint, si faciant.* Eadem præscripta sunt in Constitutionibus, in Concilio Aquisgranensi I. Can. 69. ex Concilio Africano, aliisque Carolinis Synodis. Jam si de impedimentis ex cognatione spirituali, si-ve de impedimentis, quæ ex votis religiosæ vitæ, sacrilegisque Sacerdotum & Monachorum nuptijs toties repetuntur; Si de gradibus Confanguinitatis, & affinitatis agamus, quàm multa in Caroli Capitularibus & Synodis, quæ Lutherana vestra religioni adversantur? Verum ut in cæteris, ita sublato semel Sacramento Matrimonij, placuit novitati & libertati vestra, saluberrimas Ecclesiæ leges, Conciliorum placita, & Patrum decreta subvertere: tanquam vobiscum demum nata sit Ecclesiæ veritas.

Interim verum nobiscum *Matrimonium* habetis in sanctitate Sacramenti: ac tametsi de nullo Sacramento planius expressiusque Sacramenti

menti nomen extet in Scriptura, quàm de Matrimonio, teste Apostolo ad Eph. c. 5. *Sacramentum hoc magnum est, in Christo & in Ecclesia.* Sacramentum tamen propriè & vere institutum à Christo, traditumque in Ecclesia non recipitis. Et quæ amentia? malle ad legem naturæ & legem Mosaicam redire, atque ex contractu merè Civili, inter egena & vacua elementa, quàm inter Sacramenta Christianorum plena gratiæ ex meritis Christi Matrimonium numerare? Seu id Lutherus cum apostatis sacerdotibus, & monachis, auctoribusque vestræ religionis fecerit, quod Sacerdotium suum cum Matrimonio non potuerit componere, nisi utrumque Sacramentum abrogaret, & ceteros ad hanc sacrilegæ vitæ licentiam invitaret; seu id astu diaboli, odioque Catholicæ religionis factum sit: ex quo simul in reprobum sensum datus, omnia simul Sacramenta pervertere ausus est.

Interim ex Matrimonio omnis vestra criminatio, & accusatio in Catholicos vertitur. Nam quia cœlibatum Sacerdotum ex Apostolicâ traditione & Ecclesiæ lege docemus, ac Monachis, & per vota castitatis Deo obstrictis religiosi utriusque sexûs hominibus Matrimonia interdiciamus, damnamur à vobis inter hæreticos *prohibentes nubere*, & abstinere à cibis, quos Deus creavit, de quibus Apostolus 1. ad Timoth. 4. Audimurq; passim *Ebionita, Marcionita, Manichæi, Tatiani, Encratitæ*; tanquam cum illis doceamus nuptias per se illicitas esse, & cibos quosdam ex natura immundos: cùm nulla hoc sæculo religio *Matrimonium* sanctiùs veneretur, quàm *Catholici*. Vos, uti ceteræ omnes sectæ, Matrimonium intra *contractum civilem* relinquitis, ut in lege naturæ, & Moyse, aut apud gentes infideles fuit; Catholici ex Christi & Apostolorum doctrina, ad *Sacramenti* dignitatem & sanctitatem evehunt.

At dicitis: idem Apostolus docet Epistola ad Hebr. c. 13: *Honorable connubium in omnibus, & thorus immaculatus.* Si in omnibus, inquit; ergo & in sacerdotibus, & in monachis, ac monialibus, quantumvis voto castitatis Deo obstrictis. Quàm hæc perversa interpretatio! Si in omnibus honorabile, ergo & inter fratres ac sorores, ac consanguineos proximorum graduum. Quis præter vos, unquam sic est ratiocinatus? Est igitur in omnibus honorabile, in quibus contrahi potest; seu *in omnibus*, non tam ad *personas* referendo, quàm ad ipsum *Matrimonium*,

V V V

monium,

monium, quod ex omni parte *honorabile* est, siue rationem *Sacramenti*, siue *bonum fidei*, siue *bonum prolis*, cæteraque spectes. Cæterum *Matrimonia* monachorum & monialium, Deoque consecratarum virginum, *Concilia* & *Patres* sacrilegia vocant. Quam labem, nunquam vestra religio ex Lutheri *Matrimonio*, neque Calviniana ex Calvinii, neque anabaptistæ ex Mennonis, neque cæteræ sectæ ex apostatarum sacerdotum, auctorumque suæ novæ religionis, dum Christiana religio integra constiterit, abstergent. Et quem ex omni antiquitate non modo post *Carolum Magnum* ad Lutheri tempora, sed & ab ipso Apostolorum ævo ad *Carolum Magnum* produces *Episcopum*, aut *Sacerdotem*, aut *Monachum*, aut consecratam Deo virginem, aut laudabilem etiam *Diaconum*, cui in Occidentali Ecclesia publicè contrahere *Matrimonium*, ac filios procreare concessum fuerit? Monstra hæc fuissent spectare majores, donec *Lutherus* *Matrimonium* cum moniali contrahere visus, ejusque doctrina hos monstrosos primùm partus in lucem edere cœpit, & Ecclesiæ ordinem ac disciplinam turbare. Nos certè *Catholici* talem consuetudinem neque habemus, neque Ecclesia Dei, *1. Cor. II*, quæ ejusmodi sacrilega matrimonia semper damnavit. Quare & *S. Augustinus* præter ea, quæ suprà retuli de cœlibatu *ferm. 13*: *Quicumque continentiam vovistis, reddite quod vovistis: quia non exigeretur, si non vovissetis. Quod potuit licere, non licet: non quia nuptiæ damnantur, sed quia qui retrospicit damnatur.* Ita de viduis *Concilium Carthaginense 4. c. 104*: *Vidua, quæ a viro relicta, se devoverunt Domino, & veste laicali abjectâ, sub testimonio Episcopi & Ecclesiæ, religioso habitu apparuerint, postea vero ad nuptias seculares transferunt, secundum Apostolum 1. ad Timoth. 8. damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis, quam Domino voverunt, irritam facere ausa sunt.* Concilio huic interfuit *S. Augustinus* cum *CCXIII. Episcopis*, & subscripsit. Imò *SS. Patres* ideo inter cæteras causas, quare *Episcopus continens*, extraque statum *Matrimonij* esse debeat, hanc reddunt: ut castitatem statumque virginittatis suo exemplo docere possit. Id verò quomodo *Protestantium Predicantes*, & *Superintendentes*, qui se *Episcopos* ferunt, præstare poterunt? quos omnes in amplexus uxorum & *Matrimonia* lasciviùs, quàm ullum genus hominum ruere videmus; ac sanctissimum illud vitæ institutum, quod ab Apostolorum

pro toto orbe Christiano florentissimum fuit, tantumque à Carolo Magno per Saxoniam provectum, dissolvere, ipsamque Ecclesiam Catholicam ex disciplina Christiana, & fidei unitate, in tot ac tam discrepantes sectas distrahere. Verè Augustinus lib. 18. de Civit. Dei c. 51: *Postquam diabolus vidit templa demonum deseri, & in nomen Mediatoris currere genus hominum; hæreticos movit, qui sub vocabulo Christiano, doctrinæ resisterent Christianæ: quasi possent indifferenter sine ulla corruptione haberi in civitate Dei, sicut civitas confusionis indifferenter habere potuit Philosophos inter se diversa, & adversa sentientes.*

Atque hæc de Sacrificio Christianæ Religionis, & de VII. Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis paucis ex Scriptura, Traditione, Concilijs, Patribus, totiusque Ecclesiæ Catholicæ consensu. Appellant adversarij in omnibus ad *Scripturam*; hinc primò eam stitimus: & ita stitimus, ut secundum illorum principia, & definitionem, *Sacramenta ex Scripturis* asserta sint, & Caroli etiam testimonijs comprobata. Quid ultra exigent? Si quid ex Scriptura minùs clarè *pro oculis vestris* assertum; ad Ecclesiæ *judicium* denuò provocamus, de quo S. Augustinus lib. 1. contra Cresconium c. 23: *Scripturarum à nobis tenetur veritas, cum hoc facimus, quod universa jam placuit Ecclesiæ: quam ipsa Scripturarum commendat auctoritas: ut quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit hujus obscuritate questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.*